

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 De corporibus damnatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

rat terminum eius ad quem, quia terminus a quo jungitur cum toto motu procedenti, & ita mensuratur tempore mensurante motum procedente, sed tempus mensurat motum ratione utriusque termini, & ideo non est simile.

Ad quartum dicendum, quod fieri dicitur dupliciter. Vno modo, moveri ad esse, & sic illud quod generatur in toto tempore alterationis precedentis dicitur fieri, & hoc modo loquitur Philo. de fieri in 6. phys. ubi ostendit quod omne factum esse precedit fieri, & omne fieri precedit factum esse, & sic non est verum quod aliquid fiat & factum sit, sed sic est verum quod illud quod fit, non est. Alio modo, dicitur fieri res quando introducit formam, & sic fieri non est moveri, sed terminari motum: unde sicut simul motus terminatur & terminatus est, ita simul aliquid fit & factum est: sed hoc modo illud quod fit, est, quia terminus factionis est esse, in quo ponitur esse illud esse, quod dicitur hoc modo moveri.

ARTICVLVS X.

Vtrum Deus possit facere quod albedo, aut aliqua qualitas corporalis sit sine quantitate.

AD TERTIUM sic proceditur. Vt, quod Deus non possit facere quod albedo, aut aliqua qualitas corporalis sit sine quantitate, quia quantitas est prima dispositio corporis ex eo quod immediate adheret substantie, ut dicit Boet. sed primum in quolibet genere est causa eorum quae sunt post, ut dicitur in 2. meta. ergo a quantitate habent omnia alia accidentia, quod sint dispositiones corporales. ergo remota quantitate nulla qualitas corporalis remaneret.

¶ 2. Praet. Qualitas spiritualis ut scientia, vel virtus, est nobilior quam qualitas corporalis: sed qualitas spiritualis etiam miraculose, non possit esse sine subiecto, ut videtur. ergo multo minus qualitas corporalis possit esse sine subiecto, ad minus quod est quantitas.

¶ 3. Praet. Magis est remotum a natura, quod qualitas corporalis sit omnino sine subiecto, quam quod sit in subiecto spirituali, quia esse in subiecto spirituali est qualitatis spiritualis quae est in practico eodem cum qualitate corporali: sed esse omnino sine subiecto est substantia quae est aliud predicamentum: sed non possit miraculose fieri quod qualitas corporalis esset in subiecto spirituali, ut albedo in angelo. ergo multo minus potest fieri, quod qualitas corporalis non habeat subiectum, ad minus quantitatem.

¶ 4. Praet. Magis dependet qualitas a substantia, quam econuerso: sed Deus non possit facere aliquam substantiam creatam absque omni accidente, quia ad minus oportet, quod creatura in se relatio ad suum creatorem. ergo multo minus potest fieri quod qualitas sit absque omni subiecto.

SED CONTRA. Propter hoc potest fieri, quod in sacramento altaris quantitas sit sine substantia, quia quantitas per essentiam a substantia differt: sed similiter qualitas differt per essentiam a quantitate. ergo eadem ratione fieri possit, ut qualitas esset sine quantitate.

RESPON. Dicendum, quod diuina potentia ratione suae immensitatis attribuendum est quod quid in defectum non sonat: tamen aliqua sunt quae natura creata non patitur ut fiant per aliquam repugnanciam quam important ratione contradictionis impieite, & de talibus consuevit a quibusdam dici, quod Deus potest ea facere, quibus fieri non possunt. Ut ergo uideamus utrum fieri possit a Deo, quod albedo sit sine quantitate, sciendum est, quod in albedine, & qualibet alia qualitate corporali est duo considerare. scilicet ipsam naturam albedinis, per quam speciem sortitur: & indiuiduationem eius secundum quod est haec albedo sensibilis ab alia albedine sensibili distincta. Posset ergo fieri miraculo, ut natura albedinis subsisteret absque omni quantitate, tamen illa albedo non esset, sicut haec albedo sensibilis, sed esset quaedam forma intelligibilis ad modum formarum separatarum, quas Plato posuit: sed quod haec albedo sensibilis indiuiduata esset sine quantitate, fieri non posset, quamuis fieri possit quod quantitas indiuiduata sit sine substantia, quia quantitas non indiuiduatur solum ex subiecto, sicut alia accidentia, sed etiam ex situ, qui est de ratione ipsius quantitatis dimensurae, quae est quantitas positionem habens: & ideo possibile est imaginari duas lineas separatas eiusdem speciei numero diuersas secundum, diuersum situm, alias linea non esset diuisibilis ex ipsa ratione sui generis. Non enim diuiditur linea nisi in lineas. Plures autem albedines eiusdem speciei sine subiecto imaginari, est impossibile, & sic patet quod albedo non indiuiduatur nisi ex subiecto, & propter hoc non possit esse indiuidua, nisi esset in aliquo subiecto ad minus in quantitate, sed quantitas habet unde indiuidetur etiam absque subiecto: & ideo potest per miraculum esse haec quantitas sensibilis etiam absque subiecto, sicut patet in corpore Christi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod si albedo sine quantitate esset, etiam non esset corporalis qualitas, sed spiritualis, ut ex dictis patet.

AD SECVNDVM dicendum, quod de qualitate spirituali omnino idem dicendum videtur, quod de qualitate corporali dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod cum substantia spiritualis quantitate careat, non potest fieri quod qualitas corporalis sit in substantia spirituali, nisi per modum illum quo potest esse sine quantitate, ut dictum est.

AD QVARTVM dicendum, quod ex hoc ipso quod substantia creata comparatur ad Deum, consequitur ipsam aliquod accidens, sicut ipsa relatio creationis, aut seruitutis, aut alia similis ratio: unde sicut Deus non potest facere quod creatura non dependeat ab ipso, ita non potest facere quod esset absque huiusmodi accidentibus, posset autem facere quod esset absque alijs accidentibus. Accidens autem non habet subiectum ex hoc quod comparatur ad Deum, & ideo nihil prohibet quin Deus facere possit aliquod accidens esse sine subiecto.

AD QVINTVM quod obijciunt contra, patet quod non est eadem ratio de quantitate & qualitate, ut ex dictis patet.

QVAESTIO V.

DEINDE queritur de corporibus danatorum: Et circa hoc quaruntur tria.

¶ Primo, Vtrum corpora damnatorum sint incorruptibilia.

¶ Secundo, Vtrum resurgent cum suis deformitatibus.

¶ Tertio, Vtrum punientur in inferno neruo & sletu corporali.

ARTICVLVS XI.

Vtrum corpora damnatorum erunt incorruptibilia.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod corpora danatorum non erunt incorruptibilia. Corpus

4. di. 44. q. 5.
2. 2. q. 2. o. 3.
c6. 4. c. 8. 9.
o. & opus. 10.
ca. 17. & o.
pus. 11. c. 19.
& 20.

Penitentie
nis lect. 10.
y. inc.

Tex. 6. em. 3.

D. 16.

D. 44.

pus enim non potest esse incorruptibile nisi per naturam ut caeleste, vel per gratiam innocētia ut corpus hominis in primo statu, vel per gloriam, sicut corpus Christi in resurrectione: sed nullum istorum competit corpori damnatorū, ergo corpora damnatorum non erunt incorruptibilia.

Si dicatur, quod erunt incorruptibilia ex decreto diuina iustitia, ut perpetuo puniantur. Contra. Culpa non debetur pena perpetua, nisi secundum quod habet aliquid perpetuitatis: sed perpetuitas culpae non est ex parte corporis, sed ex parte voluntatis quae eligit perpetuo in peccato manere. ergo diuina iustitia non requirit quod corpus aeternaliter puniatur.

¶ 2. Praet. Corpus nō punitur pro peccato animae, nisi in quantum est organum animae operantis. peccatum: sed in aliquibus actibus potest esse peccatum mortale, in quibus corpus non cōmunicat, sicut patet in peccatis spiritualibus. ergo si aliquis pro eis solis damnatur, corporis eius non debetur poena perpetua.

¶ 3. Praet. Sicut aliquis damnatur propter peccatum transgressionis, ita damnatur propter peccatum omissionis: sed in omissione nihil cooperatur corpus. ergo non debetur sibi poena perpetua, si propter peccatum omissionis aliquis damnatur: & sic diuina iustitia non requirit corpora damnatorum esse incorruptibilia.

SED CONTRA. Remota causa remouetur effectus: sed post resurrectionem cessabit motus caeli, qui est causa corruptionis in corporibus. ergo cessabit corruptio, & sic corpora damnatorum erunt incorruptibilia.

RESPON. Dicendum, quod corpora damnatorum erunt incorruptibilia, quāuis sint passibilia. Incorruptibilitatis autem prima causa & principalis est iustitia diuina, quae conseruabit corpora damnatorum in perpetuis penis: sed causa secundaria & quasi coadiuuans erit quies motus caeli, quo quiescente nulla actio, vel passio poterit esse in corporibus pertinens ad transmutationem naturae. Vnde & corpora danatorum non patiuntur ab igne passione naturae, quia natura corporis humani transmutetur natura sua, sed patientur a passione animae, sicut organum sensus a sensibili suscipiendo similitudinem qualitatis sensibilis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ratio illa procedit ex insufficienti diuisione. Est. n. hic alia causa corruptionis a rebus quae tanguntur in obiectione. scilicet decretum diuinae iustitiae: quāuis possit dici aliquo modo, quod etiam per naturam erunt incorruptibilia, in quantum. C. remouetur naturale corruptionis principium, scilicet motus caeli.

AD SECVNDVM dicendum, quod peccatum & rationem culpae, & perpetuitatis habet ex anima non ex corpore. Vnde sicut corpus punitur pro peccato, in quantum est instrumentum peccati ratione culpae habentis ab anima, ita perpetuo puniri debet, in quantum est instrumentum peccati quod habet perpetuitatem ex voluntate.

AD TERTIVM dicendum, quod haec non est ratio principaliter, quare corpus punitur pro peccato animae, quia est instrumentum animae operantis peccatum, sed magis quia est pars essentialis hominis quae operatur: proprie. n. loquendo homo est qui peccat per animam, & ideo si puniretur anima tantum, non puniretur qui peccauit. l. homo. Nec tamen est uerum quod aliquis actus sit hominis in uita praesentia, in quo corpus non cōmunicet, quia quam-

uis in actibus intellectiua a partis non cōmunicet corpus sicut instrumentum actus, cōmunicat tamen sicut representans obiectum, quia obiectum intellectus est phantasma, sicut color uisus, ut dicitur in 3. de anima. Phantasma autem nō est sine organo corporali, & sic patet quod etiam intelligēdo, & in aliis actibus animae uiuatur aliquo modo corpore.

AD QVARTVM dicendum, quod pro peccato omissionis non damnatur aliquis, quia aliquid agatur, sed quia omittitur illud quod est debitum fieri ab anima, & a corpore, in quantum corpus cōmunicat actibus animae, & ita eodem modo peccati transgressionis & omissionis pertinet ad corpus & animam.

ARTICVLVS XII.

Vtrum corpora damnatorum resurgant sine deformitatibus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod corpora danatorum resurgant sine deformitatibus. Resurrectio. n. fiet diuina uirtute, & est perfectissima: sed uirtus perfecta opero & effectus. ergo sicut corpora resurgētū erūt perfecta, ita corpora damnatorum resurgēt sine deformitatibus.

SED CONTRA est, Sapientia 11. Per quod peccat quis, per haec & torquetur: sed danati peccauerunt per corpora deformitatem haecnia. ergo resurgētum deformitatibus.

RESPON. Dicendum, quod deformitas in corpore potest esse duobus modis. Vno modo, ex defectu alicuius membri, & talis deformitas, ut cōter dicitur, in corporibus damnatorum nō erit, quod resurgēt incorrupti. i. sine defectu alicuius membri, ut sic totum corpus puniatur in reprobis, & punietur in electis. Alio modo potest esse deformitas, uel defectus corporis ex indebita proportione partium, sicut febris accidit ex indebita proportione humorum, & sicut gibbus accidit ex superabundantia carnis in aliqua parte, & de tali deformitate, uel defectu est duplex opinio. Quidam. n. attendentes damnationem reproborum, ut nihil eis mali deesset, dixerunt quod talibus deformitatibus nō carebunt. Alii uero attendentes uirtutem resuscitantis, qui sicut naturam condidit in opere creationis, ita naturam in resurrectione reparabit, dicunt quod omnes defectus qui ex uicio naturae acciderunt, aut horum naturae amouebit, ut febris, & hūdi. sed defectus qui ex peccati voluntate processerunt, in reprobis remanebunt, sicut sunt maculae, & reatus peccatorum. Quod etiam horum uerius sit, Augustinus in Eneid. libro de bio relinquit dicens, quod nulla debet esse quod de pulchritudine illorum, quorum est certa damnatio.

His uisus facile patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum corpora damnatorum puniantur uermibus, & fletu corporalibus.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod corpora damnatorum puniantur uermibus, & fletu corporalibus. Dicitur. n. iudith ultimo. Da. b. igne & uermes in carnes eorum: sed uermes spiritualis non datur in carnem, sed magis in animam, ergo uermes, quo reprobis puniuntur, non est ratio spiritualis, sed etiam corporalis.

¶ 2. Item Lucē 13. dicit quaedam gl. quod per fletum, quem dominus reprobis comminatur, potest probari uera corporum resurrectio, quod non esset, si fletus ille esset tantum spiritualis. ergo &c.

SED CONTRA est, quod uermes quo puniuntur reprobis,

reprobi, est immortalis, Isa. vi. Vermis eorum non morietur: sed nullum animal hēt ordinē ad immortalitatem, nisi hō. ergo vermis ille nō erit materialis.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc Aug. li. 10. de ciu. Dei, ponit diuersas opiniones sic dicens: In panis malorum, & inextinguibilis ignis, & uicissimuis vermis ab alijs atque alijs, aliter atque aliter est expositus. Alij quippe utrumque ad animum retulerunt, alij utrumque ad corpus, alij ad corpus ignem, ad animam tropice uermem, quod esse creditur uel. Vnde sequentes Aug. dicimus quod vermis ille erit spiritualis, ut ipse remorsus conscientiae interius animam corrodens uermis dicatur, & similiter stertus erit spiritualis, ut ipse dolor stertus, etiam sine lacrymarum emissionē, ut stertus dicatur nō solum dolor animae, sed dispositio qua corpus disponitur, anima dolente.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod locutio illa tropica est, & sic possumus per carnes exponere animas impiorum qui carnales fuerunt.

AD SECVNDVM Dicendum, quod stertus corporalis modo praedicto sine lacrymarum emissionē sufficit ad ueritatem resurrectionis insinuandam: Si tamen sustineretur quod uermis & stertus essent corporales, posset dici quod diuina uirtute & uermis ille sustentaretur, & lacrymarum deperditio restauraretur.

QV AESTIO VI.

DEINDE queritur de sensibus sacrae scripturae:

¶ Et circa hoc quaruntur tria.

¶ Primo, utrum praeter sensus literales in uerbis sacrae scripturae alij sensus lateant.

¶ Secundo, De numero, sensuum in sacra scripturae.

¶ Tertio, utrum illi sensus inueniantur in alijs scripturis.

ARTICVLVS XIII.

Verum in eisdem uerbis sacrae scripturae lateant plures sensus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videt quod in eisdem uerbis sacrae scripturae non lateant plures sensus, quia dictionibus semel sumptis non est utendum aequiuoce, uel multipliciter: sed pluralitas sensuum facit multiplicem locutionem, ergo in eadem locutione sacrae scripturae non possunt plures sensus latere.

¶ 2 Prae. Sacra scriptura ordinata est ad intellectum secundum illud ps. 8. Declaratio sermonum tuorum dat intellectum: sed multiplicitas sensuum obnubilat intellectum, ergo non debent in sacra scriptura multi sensus esse.

¶ 3 Prae. Id quod potest esse occasio erroris, dēt in sacra scriptura uitari: sed ponere alios sensus praeter literales in scriptura potest esse occasio erroris, quia quilibet posset exponere sacram scripturam secundum quod ipse uellet ad confirmationem opinionis suae, ergo non dēt esse plures sensus in sacra scriptura.

¶ 4 Prae. Aug. dicit 2. super Gene. ad litera. quod maior est sacrae scripturae auctoritas, quam omnis humani ingenii precipacitas, ergo ille sensus qui non

A hēt auctoritatem ad aliquid confirmandum, non est conueniens sensus sacrae scripturae: sed nullus sensus praeter literalem hēt robur ad aliquid confirmandum, ut patet per Dion. in epist. ad Titum. Dicit enim, quod symbolica theologia, quae ex similibus procedit, nō est argumentatiua, ergo sacra scriptura alios sensus praeter literalem non habet.

¶ 5 Prae. Quicumque sensus ex uerbis alicuius scripturae trahitur, quem author non intendit, nō est sensus proprius, quia author per unam scripturam non potest intelligere nisi unum, quia non contingit plura simul intelligere, secundum Philosophum, ergo non possunt esse plures sensus proprii sacrae scripturae.

SED CONTRA est, quod dicitur Dani. 12. Pertran sicut plurimi, & multiplex erit scientia.

¶ 2 Prae. Hieron. dicit in prologo Bibliae, loquens de Apoc. In uerbis singulis multiplices latent intelligentiae.

RESPON. Dicendum, quod sacra scriptura ad hoc diuinitus est ordinata, ut per eam nobis ueritas manifestetur necessaria ad salutem: manifestatio autem, uel expressio alicuius ueritatis potest fieri de aliquo, rebus & uerbis, in quantum, si uerba significant res, & una res potest esse figura alterius.

Actio autem rerum non solum potest uerba accommodare ad aliquid significandum, sed et res potest disponere in figuram alterius, & secundum hoc in sacra scriptura manifestat ueritas dupliciter. Vno modo, secundum quod res significantur per uerba, & in hoc consistit sensus literalis. Alio modo, secundum quod res sunt figure aliarum rerum, & in hoc consistit sensus spiritualis, & sic sacra scriptura plures sensus competunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod uarietas sensuum, quorum unus ab alio nō procedit, facit multiplicem locutionem: sed sensus spiritualis semper fundatur super literalem, & procedit ex eo, unde ex hoc quod sacra scriptura exponitur literaliter, & spiritualiter, non est in ipsa aliqua multiplicitas.

AD II. dicendum, quod secundum quod Aug. dicit in lib. de doctr. christia. Vtiliter est a Deo dispositum, ut ueritas in sacra scriptura cum aliqua difficultate manifestetur. Est enim hoc utile ad tollendum fastidium, quia ad ea quae sunt difficilia, maior surgit attentio, quae rectum colit. Similiter ex hoc tollitur superbiendi occasio, dum homo difficulter dupliciter sacrae scripturae capere potest. Similiter per hoc ueritas fidei ab inuisione infidelium defenditur. Vnde Dominus Matthaei 7. Nolite, inquit, sanctum dare canibus, & Dion. Timotheum monebat, ut sancta ab immundis in contaminata seruariet, & ita patet quod expedit ueritate fidei sub diuersis sensibus in sacra scriptura tradere.

AD III. dicendum, quod sicut dicit Aug. in lib. de doctrina christi. Nihil est quod occultum in aliquo loco sacrae scripturae tradatur, quod non alibi manifeste exponatur. Vnde spiritualis expositio semper debet habere fulcrum in aliquo literalis expositione sacrae scripturae, & ita uitatur omnis erroris occasio.

AD IIII. dicendum, quod non est pro defectum auctoritatis, quod ex sensu spirituali non potest trahi efficax argumentum, sed ex ipsa natura similitudinum, in qua fundatur spiritualis sensus. Vna enim res pluribus simul esse potest, unde non potest ab illa, quando in scriptura sacra proponitur, procedi ad aliquam aliarum determinare, sed est fallacia consequentis. Verbi gratia, leo propter aliquam similitudinem significat

1. q. 7. ar. 9. ad 2. & a. 10. ad 1. & q. 10. ar. 1. c.